

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer Me'or ha-golah

Lehmann, Marcus Lehmann, Marcus

Ṽilna, 650 [1889 oder 1890]

לדגמה .וט.

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9244

כראות דבורה כי אין עוד סקוה, גמרה בלבה למות
את אישה יחד, והרעב האכזרי משפט מות אישה יהיה גם
מותה מנת חלקה, כי גם היא בחרה לה למות ברעב לרגלי
המגדל אשר אישה סגור בקרבו.

דבורה יצאה את העיר אל מקום המגדל הבנוי על
שדה נרחב ושָׁמַם כמדבר, שמה התנפלה על הארץ, ובקול
בוכים קראה בשם אישה האהוב היקר לה מחייה.

מ"ו.

המגדל.

אחרי אשר עזב ראש הכהנים את בית האסורים אשר
רבי גרשם עצור שם, הובל אל המגדל אשר בו יגעו
האסורים ברעב, המגדל היה בנוי לתלפיות נורא וגבוה מאד,
ודלת ברזל גדולה וחזקה סָגְרָה את פּוֹאוֹ. כאשר הובילו
את רבי גרשם אל תוך המגדל הניחו לפניו פת לחם וחמת
מים, ואז נפרדו ממנו השומרים — אשר עטרו אותו מסביב
ויוליכוהו מבית האסורים עד המגדל — והוא נשאר בדד בתוך
החומה השוממה הזאת באישון חשכת לילה. דלת הברזל
סוגרה אחריו בקול רעש גדול, ויבריחו אותה בבריחי ברזל
ומנעלים חזקים וככה נפרד הוא לנצח מארץ החיים והולך
למות מות ישרים רק בגלל אמונתו בקדש אשר לא הפץ
להללה, ונספה הוא בלא משפט צדק באשמת יאהאן
צורר היהודים.

אחרי נשאר רבי גרשם לבדו בחוף המגדל סגור
ומסוגר החל לבכות בכי תמרורים, ראשו היה נחל מים
ועיניו מקור דמעה ולא נתן פוגת לו. אחרי כן הבלויג רוחו
עלי

(פאוה'ג)

עלי יגונו ויבקש נחם לנפשו , בשפכו שיחו לפני ה' ויאמר :
 בצר לי אקרא ה' ואל אלהי אשוע ! בידך אל אמת אפקיד
 רוחי , כי בעויתי מות נפלו עלי . במקום שמים הלז נסגרתני
 וחיי לשאול הגיעו ; ומבטן שאול זה אקרא אליך מלכי וקדושי !
 אתה ה' אלהים הבט משמים וראה עניי וצרות לבבי ,
 עוד מעט ויקפדו כאורג חיי ונר אלהים יכבה בקרבי , כי
 רבות אנהותי ולבי דוי ולא אכיל את שבר רוחי ! ידעתי אלהי
 כי רבות הטאתי נגדך והמון רחמיך אלי התאפקו , יהי אפוא
 מותי כפרה על כל חטאי ופשעי אשר הטאתי ופשעתי לפניך
 בימי חיי על הארץ ! אין קץ לחסדיך ורחמיך — אך חוק
 וגבול שמת לעונות אָנוּש אָנוּש , לך ה' הגדולה והגבורה התפארת
 והנצח וההוד לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש . רחם נא
 על עבדך וקבל חיש מהר את נשמתי למען תעלה אליך
 השמימה מכון שבתך , הסתירה נא תחת צל כסא כבודך ער
 עת קץ , עת ישני אדמת עפר יקיצו לחיי עולם , ומצדיקי
 הרבים ככוכבים יזהירו לעולם ועד .

ככלותו להתפלל תפלתו יצאה השמש על הארץ וקרן
 אור הראשון חדר דרך החלונות הצרים אשר במגדל הסבוכים
 והנאותים במטילי ברזל חזקים מאד , וירחץ רבי גרשם את
 ידיו מן המים אשר לפניו בהמת , ויניח את הטושפות אשר
 שם בצלחתו עת לוקח לבית הסוהר אף הוציא את הציצית
 משליתו הקטנה אשר מתחת למדיו ויתפלל תפלת השחר ברגש
 לב ובשלהבת אש ורוח אשר להמה בו בהגיוני קדש , כהתימו
 את תפלתו שם על לבו לבקר את מלאכת המגדל . הדלת
 היתה סגורה וחזקה בלי נוע , החלונים היו צרים וכמשמרות
 נטועים בכריחי ברזל , ואף אם יגבר כח איש לשבר את מוטות
 השבכות , לא יהיה לאל ידו להִהַלֵּץ לצאת מבעד החלונים כי
 צרו מאד , מדרגות ושלפים רבים בנויים במגדל בִּפְתָךְ ועולים

(כאוה"ג)

למעלה, וגם הגג היה מכוסה בשבכת ברזל חזקה וכבדה, עליה מונח מכסה ברזל עב מאד וסוגר את השבכה. המגדל הזה נבנה על פי פקודת הקיסר האכזר פהאקאס: החרש החכם אשר בנה את המגדל אבד חנו בעיני הקיסר באחרית הימים, ובחרות אף הקיסר בו סגרהו בתוך המגדל אשר בנה בידיו למות בו ברעב, ובמלאת הימים אשר נועדו לפתוח את המגדל למען הוביל את גוית המת לקברות, מצאו את המגדל ריק ומגוית האסור לא נמצא כל מאומה, כי נעלם ואיננו. והקול יצא בקאנסטאנטינאפעל כי הרוחות הנעלמות אשר סרו למשמעת החרש החכם הוציאוהו מן המסגר וימלטו את נפשו. ככל הדברים האלה ספרו לרבי גרשם לתמם הפועלים אשר עשו אתו את מלאכת הכסא הנפלא בעד הקיסר באזיל, ועתה זכר רבי גרשם את דבר הספור המוזר הזה.

מי יודע? אמר רבי גרשם, אולי הכין בונה המגדל בחכמתו דלת מסתרה באחד הכתלים ועל ידה נמלט וייעלם אחרי אשר עלה עליו הגורל למות בתוך המגדל אשר בנה בידיו?

ויבקר רבי גרשם עוד הפעם את קירות המגדל אך פלם היו חזקים ובצורים, ויעל על המדרגות וידפוק על כל אחת מהאבנים אשר השיגה ידו אך נכזבה תוחלתו, כי לא מצא לו אף מקום אחד אשר יתן לו אות תקוה להציל את נפשו. ברוח נכזבה ירד מאת המעלות, ויאכל וישתה מעט מזער להשיב את נפשו.

אהה! דבר רבי גרשם במר רוחו "מה תהי אחריתי אתרי כלות הלחם והמים האלה אשר השמו לפני? אהה שער יאחזני ופלצות תבעתני בזכרי את הרעב הנורא ההולך וקרוב אלי לעשות אתי כלה! ... אבל היהודי התמים עם אלהיו

הסכין

(מארה"ג)

הסכין לענות בצום נפשו, ונפשי קוּתה לאל כי יוסיף
 כח לי לסבול את חרפת הרעב, יהי שם ה' סבורך!
 אחרי כלותו את דבריו למד דפים אחדים מן התלמוד
 — כי כל ספרי התלמוד היו ערוכים על שפתיו — והלמוד הזה
 חזק את רוחו ויאמץ את לבבו באורח פלא.

בהגיע מועד הצהרים וקרני אור השמש הרבו להבקיע
 אל חלוני המגדל ויאירו את השכתו, שב רבי גרשם לבקר את
 החומה עוד הפעם, וגם עתה עלה על המעלות הבנויות
 בתוכו. ויהי כאשר הגיע אל השבכה המכסה את המגדל
 ממעל, והנה נגלה לעיניו לשמחת לבבו כי היא תִּעֲתֶק מעט
 הצדה! ואחרי אשר העתיקה ממקומה ויבקר את רקוע
 הברזל המונח ממעל לשבכה וימצא מנעול אחד הוכן בו
 בתוך, וילחץ את פפות המנעול וירא כי קחה הברזל ויעלה
 עליו חלודה, ועל כן מהר ויקח לו כפים עץ אחד אשר מצא
 על קרקע המגדל, ויחד את כספחתו אשר בצלחתו נקה ויטהר
 את המנעול מחלאתו וישב וילחצו שנית והנה רקוע הברזל
 הגדול נפתח בתוך, וכרגע מצא כי גם שני חלקי רקוע הברזל
 יִעֲתֶקו לשני צדיהם, ועתה עמד תחת רקיע השמים ואין דבר
 המכדיל בינימו. תקוה חדשה נוססה בלבב רבי גרשם אחרי
 שאפו רוח צח שפיים וישב את נפשו, כי האויר הרע והנבאש
 אשר בתוך המגדל לחצה את חוהו מאד. ממעל לגג הברזל
 היתה מדרגה אחת המובלת עד מרומי כתלי המגדל, כי
 המה גבהו והגיעו עד ממעל להגג, ויעל רבי גרשם על המדרגה
 ההיא וירא כי גם על מכסה הברזל ממעל נמצא מנעול אחד
 וילחצו והנה התלכדו שני חלקי המכסה זה בזה ויהיו לאחדים,
 אף הקשיב ויתבונן כי שבכת הברזל מתחת שבה ונעתקה
 מעט אל מקומה הראשון, ויעל רבי גרשם הגנה, וכה הגיע
 אל ראש המגדל ויעמוד עליו. בלי תפונה נמלט החכם החרש

(מאור"ג)

בונה

ונה המגדל ממקום הזה אחרי נסגר בתוך המגדל, כה חשב
 בני גרשם בלבו, ובטח הביאו אליו אוהביו סלם ארוך אשר
 ירד עליו ארצה. אך מה יסכין לרבי גרשם בהגלות נגלות
 לפניו דבר סתר זה? הן ידידיו ואוהביו לא ידעו שמץ דבר
 במקום מאסרו, ומי יחיש להביא אליו סלם כדרוש להפצו?
 המקום אשר המגדל עמד עליו היה מקום צִיָּה ושִׁיָּה
 מדבר שממה ורגל אדם לא עברה בו, ואף אם יבוא איש
 במקום הזה לעתים רחוקות מאד היעשה חסד עם רבי גרשם
 הושיעהו ולמלטהו? והמגדל היה גבוה ורם מאד ואין לאל
 איש לרדת מעליו בלי תחבולת סלם.

בעוד אשר צלל רבי גרשם במחשבותיו איכה יוכל
 למלט ממקום הצר והמר הזה, והנה הקשיבו אזניו קול
 רם בחוץ, קול ענות חלושה בשפת אשכנו: רבי גרשם!
 בני גרשם! העורך חי?

האין זה קול דבורה הישרה היקרה בנשים?
 וישען רבי גרשם על הכותל העומד מעל החומה, ולשמחת
 נבו ראה כי באמת תעמוד פה אשתו היקרה דבורה ובוכה
 אישה אלוף נעוריה.

"דבורה!" קרא רבי גרשם "אהה דבורה היקרה! האלהים
 לחד הנה, ואת תציליני ממות!"

"אהה! העורך חי אישי יקירי? הנה באתי הנה לגֹּעַ
 ברעב, ובאשר תמות אמותה גם אנכי!"

לא נמות, אך עוד חיה נחיה לארך ימים; כי כן רצה
 הטוב המושיע בעת צרה. אהה דבורה יקירתי הושיעי נא
 להנצל ממות!

כה יתן ה', ופיך אמת ידבר, אך איככה אוכל להושיע
 ? וידי קצרה, כי מי יעלה לראש המגדל הרם והנשא
 ה? או מי יורידך ארצה?

המי נא לי אונך דבורה, ושמעי: לכי נא מהרה העירה
וקני לך תכריך חוטי משי דק אבל חזק מאד, וגם פת
פשתים משזר אמיץ וחזק ארוך מאד, ושובי הנה, גם תבי
אתך מעט חמאה, וגם שחיף עץ אחד.

ותעש דבורה ככל אשר צוה אותה רבי גרשם:

עתה — קרא אליה רבי גרשם מעל המגדל — עת
התאמצי נא לצוד שקץ העוף אחד אדמדם מאד כאש
הראיתיו לך לפני ימים אחדים, לרגלי הכמה נפלאה אשר
היתה נחוצה למלאכתי, ועל נקלה תמצאיהו בשדה בכמס
גללי בהמה, ואחרי תמצאי ירך לצודהו, תקשרי בחוט המ
את שחיף העץ אל גופת היציר הזה מלפניו; ואז תשי
מעט מן החמאה על ראש שחיף העץ, ותציבי את היצ
על החומה, והוא יאהב מאד את החמאה, ולמען השי
יתאמץ תמיד לעלות מעלה עד אשר יגיע אל ראש המגדל
ובין כה יעלה אלי את ראש פתיל המשי.

דבורה מהרה לבקש את שרץ העוף אף מצאתהו, כ
אשר אמר לה אישה, ואז קשרה את שחיף העץ בפת
המשי לפניו כדבר רבי גרשם, ותשימהו על החומה
השרץ רדף אחרי החמאה אשר על ראש שחיף העץ
עיניו, ובין כה עלה תמיד מעלה מעלה עד אשר ת
למרום קץ המגדל, ויעל אתו את חוט המשי. רבי גר
סהר ויחזק בפתיל המשי, ויקשרהו אל המגדל ממעל. וע
קשרה דבורה גם את פתיל הפשתים המשזר מאד ב
חוט המשי אשר מתחת ורבי גרשם משכהו למעלה.

"מהלל שם ה'" קרא רבי גרשם בנשאו כפיו השמי
וברוכה גם את דבורה לה! עתה נצלת ממות הרעב,
בפתיל הפשתים הזה אוכל להעלות אלי מאכל ומשקה
אשר תביאי אלי.

ותמהר דבורה ותשב לבית מגורה למען הביא לחם ומים בשור ויין בעד רבי גרשם, אך בין כה וכה העלה רבי גרשם את פתיל הפשתים אליו, ואז לחץ את כפת המנעול והגג נפתח כבראשונה, ולא יסף לסגור אותו עוד הפעם למען ינשב רוח צח אל תוך המגדל.

כעבור שעה אחת שבה דבורה אל המגדל עמוסה במאכל ומשקה ככל אשר יכלה להסתיר בתוך בגדיה, ויורד רבי גרשם את תקות חוט הפשתים, והיא — אחרי הביטה הנה והנה ואין איש רואה — קשרה בו את הסלים ואת הבקבוקים המלאים אוכל ומשקה, ויעלם רבי גרשם על ראש המגדל.

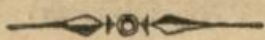
בעודם עושים כה וכה, והשמש באה ונשיו צללי ערב, עתה לכי לך לביתך, אַתְּ אשה יקרה קרא אליה רבי גרשם, שכבי לבטח ושנתך תערב לך, אמצו את לבבך וקוי אל ה' כי יוציא למרחב רגלי. ביום המחרת תביאי חבלים רבים ככל אשר תוכלי להסתירם בתוך לבושיך:

ותשב דבורה לביתה ולבה רחש תודה וברכה לה. גם עתה לא דברה עם מעליטטא מטוב ועד רע.

וגם רבי גרשם ירד מאת החומה אל תוך המגדל, "אודך ה' אל טוב ומטיב אל עשה פלא" דבר רבי גרשם בתם לבבו, "כי שמעת אל תפלת עבדך. אנא ה' עמוד על ימיני גם לימים יאתיו ותוסיף להפליא חסדיך אלי למען אחיה עוד על האדמה ואספר שמך בקהל רב ובסוד ישרים אהללך".

ביום השני, הביאה דבורה עוד הפעם מאכל ומשקה, גם הביאה חבלים חזקים ודקים רבים מאד פעם בפעם בכל היום ההוא. מהחבלים האלה קלע רבי גרשם — אשר ידיו רב לו בכל מלאכה — סלם ארוך המגיע מראש המגדל

עד הארץ, ועל ידו חשב להמלט ממצודתו ולהציל את
נפשו הנתונה בצרה ובשביה

מז. הגמול.

אחרי אשר כלה רבי גרשם את מלאכת הסלם הורידהו
אֶרְצָה ויצוה לאשתו לעלות עליו על המגדל, וכן עשתה.
ותשב דבורה אצל אישה האהוב בתוך המגדל, וישישו משוש
יחד ויודו ויהללו את שם ה' על אשר גבר חסדו עליהם לאחדם
ולקרבם אתר אשר כמעט לא פללו לראות עוד פנים בפנים והמות
יפריד ביניהם, ותספר דבורה לרבי גרשם את כל אשר נגלה לפניה
מדרכי מעליטטא ומהבגד הגדול אשר בגדה באישה. רבי
גרשם התעצב מאד אל לבו כשמעו את הדברים האלה,
אהה! אמר אל לבו, הזאת היא מעליטטא אשר אהבתי אותה
כנפשי, ואיך עתה מעלה בי קָעַל פי שנים ותסגר את חִיְתִי
בכף משנאי ברשעת לבבה הרע, ומה גם כי מעללי השר
הצעיר מיכאל אשר הוכיחו וערכו לעיניה כי גנב את לבבה
וַיִּהְיֶה בָהּ רֵק לְמַעַן הַשְׁחִית אוֹתִי — גם המה לא הִמְסוּ אֶת
לְבָה וּכְלִיּוֹתֶיהָ לֹא יִסְרוּקָהּ עַל כָּל הָרַעָה אֲשֶׁר עָשָׂתָה עִמִּי.

«אחת דתה להמית!» דבר רבי גרשם בקול דממה דקה.

מה תאמר? שאלה דבורה בנפש נבהלה.

«מות תמות הבוגדה הזאת! ולא רק בעד עונה הגדול
מנשוא צפויה היא אלי מות כי אם לבל תעמוד לשטן לנו
בדרכנו הלאה להמלט מתוך המהפכה, אם הייתי חפשי כי אז
כתבתי לה ספר כריתות וגרשתיה מביתי, אך עתה כְּבִד הַדְּבַר